

אבל אם חלצה באנפיליא⁽²⁾, דהיינו מין מנעל העשוי מבגד חליצתה פסולה⁽³⁾.

והטעם, משום שצריך שיהא המנעל דבר המגן, דכתיב "וחלצה נעלו", ונעל הוא דבר המגן, כדכתיב בספר יחזקאל [טז י'], שאמר הקב"ה לירושלים: "ואנעלך תחש". כלומר, אנעיל אותך מנעל העשוי מעור של תחש, שהוא מין חיה⁽⁴⁾. ומוכח מכאן שמנעל הוא של עור.

חלצה בסנדל שיש לו עקב⁽⁵⁾ כשר.

ואילו אם חלצה בסנדל שאין לו עקב פסול.

נחתכה רגלו של היבם מן הארכובה [הברך] ולמטה, דהיינו, שנשתייר קצת מן הרגל מהארכובה ולמטה, וחלצה לו שם את המנעל⁽⁶⁾ חליצה כשרה.

אבל אם נחתכה רגלו מן הארכובה ולמעלה, וחלצה לו כך חליצה פסולה. וטעם דין זה יתבאר להלן בגמרא.

פסולה.

והקשה התו"ט על רש"י, דמדתנן "כשר", משמע דבדיעבד הוא. ואם כן, איזהו סנדל הכשר לכתחילה?

וכתב בתוס' רעק"א, דאשתמיטתיה דברי התוס' שהקשו כן, ותירצו דנקט לשון כשר אידי סיפא. עיי"ש.

אבל הר"ב במס' כלים [פכ"ו מ"ד] פירש, דעקב היינו עור של סנדל המכסה את גובה הרגל מכנגד שוקיו מאחוריו. וכתב התו"ט דלפ"ז אתי שפיר האי דנקט לשון דייעבד, דבאמת מיייר שאין לו שולא, ואפ"ה כשר בדיעבד הואיל ויש לו עקב, שזה מעכב את הרגל שלא תצא החוצה.

6. כך פירש רש"י. וכתב [לקמן ק"ג ע"א], דלא קשה מהך דאמרינן התם, האי מאן דמסגי על לחותא דכרעיה, דהיינו שרגלו הפוכה, ודורך על צדה העליון של הרגל, לא חליץ. וכי זה שנחתכה רגלו למטה מן הארכובה לגמרי, טוב יותר מההוא שדורך על צדה השני של הרגל? דבאמת זה טוב יותר, שכשנחתכה רגלו, נשאר השוק, והרי התורה אמרה: "וחלצה נעלו מעל רגלו", והיינו השוק. אבל זה, לאו רגל הוא כלל.

2. כתב הב"ש [סי' קכ"ב], דה"ה בשל עץ או שעם, שחליצתה פסולה. וצריך שיהיו אף התפירות של עור, ותכופות זה לזה. עיי"ש.

3. נחלקו בזה אמוראים במס' גיטין [כ"ד ע"ב], שמואל סובר שחליצתה פסולה ופוסלתה על האחין. אבל ר' אלעזר סובר שאינה חליצה אף לפסלה על האחין, לפי ש"נעל" כתוב בפרשה, ואין בגד בכלל נעל.

4. עיי' במפרשים על התורה [שמות כ"ה, ה'], שכתבו שהוא מין חיה שהיתה בימיהם. ובפירוש האבן עזרא הקצר על התורה [שמות כ"ה, ה'] כתב, שהוא שור.

ועיי' בתוס' לקמן [ק"ב ע"ב], שהביאו שאמר ר"ת, שצריך המנעל להיות מעור בהמה כשרה, שהרי ילפינן מתחש, שהיא בהמה כשרה. אבל כתבו התוס' שאין זה נראה.

5. כתב הנמו"י, דעקב היינו כל דבר המעכב את הרגל מלצאת מהמנעל. ומה שפירש רש"י על עקב: "שולא", דהיינו סוליא, לרבותא נקט. דדווקא אם יש עקב החליצה כשרה. אבל אם חסרה הסוליא אפילו מעט במקום העקב, אף שיש למנעל עקב מן הפנתא סביב החליצה